

BISDOM BREDA

2012 | NR. 4

Kerstmis

'Wie Mij ziet, ziet de Vader' (Joh 14,9)

Kerstmis is het feest dat God ons zoekt en vindt

**Hij is ons leven binnengekomen
en heeft ons leven gedeeld**

Uitvaartverzorging van Gemert

Heuvelstraat 181, 4812 PJ Breda
tel: 076 - 521 28 68
www.gemert-uitvaart.nl

Dag en nacht bereikbaar
Voor een persoonlijke verzorging
van crematie of begrafenis.

Vraag ons gratis
informatiepakket aan.

Uw wens ... onze zorg

Word lid!

Gebedskring roepingen bisdom van Breda.

Alles wat ons bezighoudt mogen wij in gebed voorleggen aan God. Ook de vraag om arbeiders die het dienstwerk in de Kerk op zich willen nemen.

Speciaal in het jaar van de priesters (2009-2010) startte in het bisdom van Breda een gebedskring voor roepingen tot priester, diaken en roepingen tot het religieuze leven.

Leden van de gebedskring worden elk jaar persoonlijk uitgenodigd voor het gebed op roepingen-zondag. Leden ontvangen ook informatie over de Priester- en diakenopleiding Bovendonk, waarvoor in het bijzonder om gebed wordt gevraagd.

De eerstvolgende bijeenkomsten van de gebedskring roepingen zijn vespervieringen op **zondag 25 november 2012 en roepingenzondag 21 april 2013 om 17.00 uur** in de H. Antoniuskerk in Breda.

E gebedskringroepingen@bisdombreda.nl • T 076 52 23 444

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:
T 0165 504277
E info@pdob.nl
I www.pdob.nl

Hofstraat 8 · 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op bankgiro 25.80.680
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Voor de toekomst van ons verleden.

Restauratie en herbestemming is bij Nico de Bont in vertrouwde handen. Dat bewijzen onze 90 restaurateurs elke dag weer. Ook bijvoorbeeld bij de recente restauratie van de Gummaruskerk te Wagenberg. Minutieuze vakmanschap, voor de toekomst van ons verleden...

Aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V.
Postbus 76, 5260 AB Vught
Tel. 073-518 94 80, fax 073-518 94 90
www.nicodebont.nl

Dit magazine is een uitgave van het bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2013 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 10,- over op girorekening 1066316 t.n.v. Uitgeverij bisdom Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444. Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Daphne van Roosendaal
(hoofdredacteur).

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Borgerpark Media
E info@borgerparkmedia.nl
T 0475 711 362
I www.borgerparkmedia.nl
Vlodropweg 62
Postbus 8027
6060 AA Posterholt

Vormgeving en druk
brainstorm en concept, Breda

Foto voorzijde

De heilige Antonius van Padua en Christus, beeld in de OLV van Lourdes kerk te Bergen op Zoom. (Foto: J. Wouters)

Issn nummer: 1874-0480

IN DEZE UITGAVE

4 |

Het begin overtroffen

10 |

Rijke tradities getuigen van het kerstfeest

16 |

Boeken van paus Benedictus XVI over de historische Jezus

18 |

Adventscollege over Maria

22 |

Christus, weerloos broos in Greccio

24 |

Catechese in deze tijd

6 | De heilige Antonius en het Christuskind

8 | Herinneren wat er geschreven staat

9 | De vieringen van Kerstmis

12 | Ons leven binnengekomen en ons leven gedeeld

14 | Moge niemand de hoop op de macht van Gods liefde opgeven

20 | 'Kerstmis is van iedereen'

26 | Kerk in de steigers: De Lambertuskerk in Etten

VAN DE REDACTIE

"Wie Mij ziet, ziet de Vader" (Johannes 14,9). Dit is het thema van dit magazine over Kerstmis. "Wie Jezus ziet, ziet de eeuwige, onzichtbare God, die Vader is. God is niet ver weg: Hij is vol liefde en komt menselijk naar ons toe," schrijft bisschop Liesen in zijn kerstboodschap (p. 4-5). Met Kerstmis viert de Kerk dat God mens is geworden. De menswording gaat over het hele leven van Christus,

van geboorte tot kruisiging en verrijzenis. Daarom staat er geen kerstafbeelding met kribje op de voorkant van dit blad, maar een afbeelding van de heilige Antonius, die zijn blik richt op het Kind op zijn arm: Wie Mij ziet, ziet de Vader.

Christus wordt juist in de kersttijd als 'Emanuel' aangeduid: God die bij ons is, Degene die God dichtbij ons heeft gebracht. De Schepper is in ons leven binnengekomen en heeft ons leven gedeeld.

Dat Christus ons leven heeft gedeeld, betekent dat we ook elkaars leven delen, vertelt diaken Fred van Iersel in dit blad (p. 12-13). Niet alleen God laat mensen niet alleen in het lijden, wij zijn geroepen op God te lijken in het op ons nemen van het lijden.

De navolging van Christus betekent daar willen zijn waar Christus aanwezig wil zijn, in de gebrekkige arme. Christus is daar al, de navolging vraagt dat we daar naartoe gaan waar Hij al is.

HET BEGIN OVERTROFFEN

Kerstraat in Bergen op Zoom uit de Heilige Maagdkerk, sinds 1990 Theater De Maagd. (Foto: J. Wouters)

Het is opvallend dat verschillende evangeliën beginnen met een verwijzing naar de schepping, naar het begin. Matteüs begint met wat we gewoonlijk vertalen als 'geslachtslijst', maar wat letterlijk betekent 'het boek van de afstamming' en wat een verwijzing is naar die uitdrukking die vaak voorkomt in Genesis (o.a. Genesis 2,4). Marcus begint met het woord 'Begin' (Marcus 1,1) en verwijst uitdrukkelijk naar de verleiding door de slang/Satan en de toestand van het paradijs die door Jezus wordt hersteld (Marcus 1,13). Johannes herhaalt de openingswoorden van Genesis: "In het begin" (Johannes 1,1).

In het begin

Waarom verwijzen drie van de vier evangelisten zo uitdrukkelijk naar de schepping als ze Jezus willen verkondigen? Het antwoord heeft alles te maken met het hoogfeest van Kerstmis. In het begin werd de mens naar Gods beeld en gelijkenis geschapen. In dat begin gingen God en mens vertrouwelijk met elkaar om. De mens was niet gelijk aan God: niet uit Hem geboren, maar geschapen. Verleid door de slang at de mens van 'de boom van kennis van goed en kwaad' om daardoor gelijk te worden aan God. Maar door deze zondeval werd de afstand juist groter en de mens was bang voor God. De mens verborg zich voor God en kon God niet meer zien. God zocht de mens: "Adam, waar ben je?" (Genesis 3,9). In de tuin bevond zich ook 'de boom des levens' en wie ervan at, zou eeuwig leven. God ontzegde aan de mens toegang tot de paradijs tuin: de deur wordt gesloten; daar begint de barmhartigheid van God. Het was geen straf, maar God wilde voorkomen dat de verwijdering tussen Hem en de mens eeuwig zou duren, als de mens eeuwig zou leven.

Bij die barmhartigheid van God sluiten de evangelisten aan: God blijft zoeken naar de mens en vindt hem tenslotte... door zelf mens te worden. Alle vier de evangelisten verkondigen het geloof dat Jezus de Zoon van God is, de langverwachte verlosser.

'Dit is mijn Zoon'

In alle evangeliën is dit duidelijk. Zo begint het Marcus evangelie, het oudste van de vier evangeliën, bij het doopsel in de Jordaan, als Jezus volwassen is: daar klinkt de stem van God die zegt: "Dit is mijn Zoon, mijn veelgeliefde" (Marcus 1,11). Hiermee wordt tegelijk geopenbaard dat God Vader is en dat Jezus Zoon van God is, gelijk aan God, uit Hem geboren, niet geschapen. Dit is een ontzaglijk nieuws. Heel het openbare leven van Jezus op aarde getuigt vervolgens van dit goddelijke zoonschap.

Ook Matteüs en Lucas verkondigen dat Jezus de Zoon van God is maar gaan daarvoor verder terug in de tijd. Matteüs begint bij de geslachtslijst en geboorte van Jezus, terwijl Lucas begint bij de aankondiging door de engel Gabriël bij Maria. Matteüs maakt duidelijk dat Jezus is geboren uit de kracht van de heilige Geest (Matteüs 1,18 "... zij bleek, voordat ze gingen samenwonen, zwanger van de heilige Geest") en bij Lucas is dat ook de boodschap van de engel aan Maria: "De kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom ook zal wat ter wereld wordt gebracht heilig genoemd worden, Zoon van God" (Lucas 1,35).

Tenslotte wordt de Blijde Boodschap nogmaals op schrift gezet door Johannes: hij gaat nog veel verder terug in de tijd om te zeggen dat Jezus Zoon van God is. Jezus is Zoon van God: niet pas vanaf het doopsel in de Jordaan, of vanaf zijn ontvangenis of geboorte op aarde, maar Hij is het van eeuwigheid af: "In het begin was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God ... en het Woord is vleesgeworden" (Johannes 1,1.14).

God is niet ver weg

Terwijl dus de evangelisten de een na de ander de Blijde Boodschap opschrijven verdiept zich het geloof van de Kerk: Jezus is de Zoon van God aan God gelijk. Hij is: Licht uit Licht, ware God uit de ware God, geboren niet geschapen, een in wezen met de Vader, door wie alles geschapen is (geloofsbelijdenis).

Wie Jezus ziet, ziet de eeuwige, onzichtbare God, die Vader is. God is niet ver weg: Hij is vol liefde en komt menselijk naar ons toe. Uit eigen beweging kon de mens God nooit bereiken, maar nu heeft God ons bereikt. In Jezus heeft God de mens gevonden; Jezus nodigt uit: het Rijk Gods is nu nabij, geloof in de Blijde Boodschap. Jezus is daarom de weg, de waarheid en het leven. Hij opent de deur die was gesloten: "Ik ben de deur" (Johannes 10,9).

Delen in zijn leven

Wij lezen het begin van de evangeliën van Matteüs en Lucas, en in iets mindere mate ook dat van Johannes, vooral in de komende kerstdagen. Het zijn de evangeliën die spreken over de geboorte van Jezus, met de vertrouwde omstandigheden van herders in het veld en wijzen uit het Oosten. Ze spreken ons opnieuw aan over God, die één is en toch gemeenschap van drie personen, en die ons geschapen heeft om te delen in zijn leven.

Het levensgevoel van velen in onze tijd is dat alle mensen toch eigenlijk kinderen van God zijn, maar dat is een vergissing. In ieder mens leeft wel een diepe hunkering naar zijn of haar oorsprong, omdat ieder mens is geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, maar toch is niemand van ons uit God geboren: niemand is van nature een kind van God. Wat op natuurlijke wijze niet kon, wordt door genade mogelijk.

Kerstmis is het feest dat God ons zoekt en vindt: Hij is op aarde gekomen en heeft ons menselijk leven willen delen opdat wij zouden kunnen gaan delen in zijn leven. Kerstmis is dus: nu al leven als kinderen van God, het geloof in Jezus een duidelijke plaats geven in ons leven, en met elkaar omgaan als mensen die door dezelfde Vader zijn geroepen.

Zalig Kerstmis.

Bisschop Liesen

DE HEILIGE ANTONIUS EN HET CHRISTUSKIND

Pelgrims bezochten tijdens de bisdombedevaart naar Padua en Assisi (2011)
Campo Sanpieri, waar Antonius zijn visioen had van Christus als Kind. (Foto: R. Mangold)

‘Wie Mij ziet, ziet de Vader’ is het thema dit bisdommagazine. Op de voorkant zien we een beeld van de heilige Antonius uit de Onze Lieve Vrouw van Lourdes kerk in Bergen op Zoom. Antonius heeft het Kind Christus op de arm, en kijkt Christus geconcentreerd aan. Antonius is een zeer populaire heilige. Beelden en afbeeldingen van hem zijn overal te vinden. Antonius is bekend als heilige die je helpt om verloren voorwerpen terug te vinden. Minder bekend is dat hij één van de grootste predikanten uit de geschiedenis van de Katholieke Kerk is.

Visioen van Christus

Antonius wordt afgebeeld in bruine franciscaner pij; met lelie (maagdelijkheid) en een boek waarop het Christuskind zit. Het verhaal zegt namelijk dat hij, toen hij al ernstig verzwakt was, zich had laten overhalen om zich op het landgoed van een bevriende graaf, Tiso, te laten verzorgen. Tijdens de bedevaart naar Assisi en Padua hebben de bedevaartgangers deze plaats, Campo Sanpiero bezocht.

Op een avond zag Tiso door de kieren van Antonius' kamertje een zeer fel licht schijnen. Vrezend dat er brand was, gooide hij de deur open. Daar zag hij tot zijn verbijstering Antonius staan met een stralend kind op zijn arm. Van dat kind kwam het felle licht af. Toen even later alles weer gewoon was, vroeg Antonius aan zijn vriend hier nooit met iemand over te praten. Dat beloofde Tiso, maar achtte zich van die belofte ontslagen na Antonius' dood (www.heiligen.net).

De legende is illustratief voor de spiritualiteit van de heilige Antonius, die als theoloog van de jonge franciscaanse beweging geldt. Hoewel hij kort leefde (1195 - 1231), was hij zeer invloedrijk binnen de nieuwe beweging die de heilige Franciscus begon. De heilige Antonius leefde gericht op Christus. De verschijning is een illustratie van een uitspraak uit zijn preken: “Hij kwam naar Mij, omdat ik naar Hem zou komen.” De verschijning vond plaats vlak voor zijn dood.

Zijn leven

Ondanks dat zijn naam anders doet vermoeden is Antonius geen Italiaan maar een Portugees. In 1195 werd hij tot in Lissabon geboren. Daar ontluikte zijn roeping. Hij werd Augustijnerkloosterling in de Portugese stad Coïmbra. Hij kreeg daar een uitstekende theologische opleiding, maar Antonius vond niet wat hij zocht. Hij ontmoette de franciscanen, in die tijd nog een jonge orde, en werd geraakt door hun radicaliteit. Daarbij kwam dat de franciscanen het evangelie onder de moslims in Marokko verkondigden, waar hij zich voor in wilde zetten. In 1220 nam hij de overstap. Hij kreeg een nieuwe naam en ging voortaan als Antonius door het leven, genoemd naar de Egyptische monnik Antonius Abt. Antonius trok inderdaad naar Marokko, maar werd ziek en moest terugkeren naar Portugal. Het schip, dat hem terugbracht, kwam in een zware storm terecht en raakte uit koers. Zo belandde Antonius in Sicilië, waar hij in een klooster van zijn orde liefdevol werd opgevangen.

In 1221 vond met Pinksteren in Assisi het kapittel van de franciscanen plaats. Daar ontmoette hij de heilige Franciscus. Antonius verlangde naar een beschouwend leven, maar het liep anders. Hij werd in 1222 priester gewijd. Bij die gelegenheid hield hij zijn eerste preek. Iedereen was zo onder de indruk dat hij de taak kreeg te verkondigen. Franciscus belastte Antonius ook met het onderricht in de theologie aan de jonge medebroeders. Antonius preekte met hart, ziel en daad. Hierdoor vonden velen de weg naar de Kerk terug. Onomwonden klaagde hij gierigheid en woekeraars aan.

Kerstpreek

Kerstmis is het feest van Gods menswording bij uitstek. Van Antonius is een kerstpreek overgeleverd. Eigenlijk gaat het om een preekmodel. Antonius is een bijbels predikant. Bij de uitleg van de Schrift put hij uit de schatten van kerkvaders en kerkleraren. In zijn preken houdt hij van woordspelingen. Eerst legt hij het evangelie uit, met aandacht voor taal en vorm,

vervolgens schetst hij een allegorische preek waarin hij beelden uit het Oude Testament toepast op het evangelie en tot slot geeft hij een morele preek waarin hij de ethische betekenis van het kerstverhaal uitlegt.

In de kerstpreek mediteert hij over de evangelietekst: ‘Zij bracht haar zoon ter wereld’ (Lc 2,7). Antonius speelt erin met de tegenstelling tussen Jezus' Godheid enerzijds en zijn mens-zijn anderzijds. “Ze baarde een zoon. De Vader heeft Hem zijn Godheid gegeven, de moeder Zijn mensheid. De Vader heeft Hem zijn majesteit geschonken, de moeder zijn zwakheid. Zij bracht haar zoon ter wereld Emmanuël, dit wil zeggen God met ons. Wie zal er tegen ons zijn? (Rom 8,31).” Ook mediteert hij over de zin: ‘Zij wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een kribbe.’ Juist hier benadrukt Antonius de armoede van Christus, het contrast tussen de Heer van alle dingen, die in doeken gewikkeld wordt.

“De Koning der engelen ligt in een stal.” “Bemerkt dat Christus niet alleen in het begin van zijn leven in doeken gewikkeld is, maar ook aan het einde.” Op het eind van zijn leven wikkelde Joseph van Arimethea Hem in een lijkwaad (Mc 15).

Voor Antonius heeft dit een symbolische betekenis. De oude Adam ontving, na de zondeval, van God een dierenhuid als kleding. Hoe meer deze gewassen worden, hoe ouder ze er uitzien. Deze huid duidt op de vleeselijke staat van Adam en de zijnen. De nieuwe Adam is gewikkeld in doeken waarvan de helderheid duidt op de zuiverheid van Maria, de onschuld van het Doopsel en de glorie van de opstanding van het vlees.

Juist zo preludeert Antonius in zijn kerstpreek op het Paasfeest.

Hans de Jong

HERINNEREN WAT ER GESCHREVEN STAAT

Kerstraat in de Johannes de Doper kerk te Klundert.
(Foto: W. Hollemans)

“Zijn leerlingen herinnerden zich dat er geschreven staat” (Joh 2,20). Onze Kerk is een Kerk die herinneringen ophaalt over wat van Jezus geschreven staat: van wat Hij zei, en van wat Hij deed. De leerlingen hebben een heleboel dingen gedaan en meegemaakt waarvan ze pas later de zin inzagen en die ze toen zijn gaan doorgeven. De Kerk is het geheugen van de leerlingen. Als de Kerk er niet was, zouden we dingen vergeten, die telkens opnieuw weer gezegd moeten worden. Daarom is onze Kerk de Kerk van het kerkelijk jaar, de Kerk van ‘doet dit tot mijn gedachtenis’, de Kerk van Kerstmis en van Pasen. Het is iets heel kostbaars om deze geschiedenis van God met ons te bewaren. Hét allerbelangrijkste van de Kerk is, dat ze steeds opnieuw in herinnering brengt wie Jezus is. Ze doet dat onder meer door het lezen van het evangelie.

Kerstmis is een hoogfeest om onszelf aan de werkelijkheid te herinneren: we vieren de menswording van Gods Zoon. We bereiden ons goed erop voor vier zondagen lang in de Advent. We vieren het hoogfeest een hele week lang: acht dagen (octaaf) volgens de inclusieve telwijze van de Bijbel, die de dag waarop iets begint meetelt. Beginnend met kerstdag en eindigen met het feest van Maria: haar titel ‘moeder van God’ drukt het centrale geheim van de menswording uit, namelijk dat een mens moeder werd van Gods Zoon.

Ook in de tijd daarna, als de kerstspullen zijn opgeborgen, willen ons en elkaar uitdrukkelijk eraan herinneren dat de eeuwige God midden onder ons is gekomen: bij het feest van de doop, van de opdracht in de tempel en de aankondiging van de Heer.

Doordat de Zoon van God mens werd, kwam het Rijk Gods nabij, kwam er voor mensen de kans om kind van God te worden. Elke dag van ons leven is een kans om die werkelijkheid te beleven en de Kerk met haar herinnering en haar liturgie nodigt daartoe uit.

Bisschop Liesen

DE VIERINGEN VAN KERSTMIS

	Kalender	Liturgische naam	Evangelie (lezing)
Advent	Zondag 2 december 2012	Eerste Adventszondag	Lucas 21,25-28.34-36 “Want hij zal komen over allen waar ook ter wereld.” (Lucas 21,35)
	Zondag 9 december 2012	Tweede Adventszondag	Lucas 3,1-6 “Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht.” (Lucas 3,4)
	Zondag 16 december 2012	Derde Adventszondag	Lucas 3,10-18 “Hij zal u dopen met de heilige Geest en met vuur.” (Lucas 3,16)
	Zondag 23 december 2012	Vierde Adventszondag	Lucas 1,39-45 “Gij zijt gezegend onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot.” (Lucas 1,42)
Kersttijd	Maandag 24 december 2012	Hoogfeest van de Geboorte van de Heer (Nachtmis)	Lucas 2,1-14 “Heden is U een Redder geboren, Christus de Heer.” (Lucas 2,11)
	Dinsdag 25 december 2012	Hoogfeest van de Geboorte van de Heer (Dagmis)	Johannes 1,1-18 “Het Woord is vleesgeworden - aan hen die in zijn Naam geloven gaf Hij het vermogen kinderen van God te worden.” (Johannes 1,14.12)
	Woensdag 26 december 2012 <i>Tweede octaaf-dag</i>	H. Stefanus, Eerste martelaar	Matteüs 10,17-22 “Gij zult voor stadhouders en koningen gebracht worden omwille van Mij, om zo ten overstaan van hen en de heidenen getuigenis af te leggen.” (Matteüs 10,18)
	Donderdag 27 december 2012 <i>Derde octaaf-dag</i>	H. Johannes, Apostel en evangelist	Johannes 20,2-8 “Hij zag en geloofde.” (Johannes 20,8)
	Vrijdag 28 december 2012 <i>Vierde octaaf-dag</i>	HH. Onnozele Kinderen Martelaren	Matteüs 2,13-18 “Vlucht naar Egypte en blijf daar tot ik u waarschuw, want Herodes komt het Kind zoeken om het te doden.” (Matteüs 2,13)
	Zondag 30 december 2012	Feest van de heilige Familie	Lucas 2,41-52 “Pas na drie dagen vonden zij Hem in de tempel, waar Hij temidden van de leraren zat, naar wie Hij luisterde en aan wie Hij vragen stelde.” (Lucas 2,46)
	Dinsdag 1 januari 2013 <i>Octaaf van Kerstmis</i>	Hoogfeest van Maria, Moeder van God	Lucas 2,16-21 “Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en overwoog ze bij zichzelf.” (Lucas 2,19)
	Zondag 6 januari 2013	Openbaring des Heren (Driekoningen)	Matteüs 2,1-12 “Op het zien van de ster werden zij vervuld van overgrote vreugde.” (Matteüs 2,10)
	Zondag 13 januari 2013	Doop van de Heer	Lucas 3,15-16.21-22 “Gij zijt mijn Zoon, de welbeminde, in U heb ik mijn behagen gesteld.” (Lucas 3,22)
Daarna	Zaterdag 2 februari 2013 <i>Veertigste dag na Kerstmis</i>	Opdracht van de Heer (Maria Lichtmis)	Lucas 2,22-40 “Zie, dit Kind is bestemd tot val of opstanding van velen in Israël.” (Lucas 2,34)
	Maandag 8 april 2013* <i>Negen maanden voor Kerstmis</i>	Aankondiging van de Heer	Lucas 1,26-38 “De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen.” (Lucas 1,35)

* Het feest van de Aankondiging van de Heer wordt gevierd op 25 maart, negen maanden voor Kerstmis, maar vanwege het samenvallen met de Goede Week wordt het in 2013 verplaatst naar 8 april.

De kerstdagen vormen voor menige parochie een uitgelezen kans om in contact te komen met randkerkelijken en mensen die verder van de Kerk af staan. Jonge gezinnen bezoeken graag een mooie kerststal. Anderen maken rond de kerstdagen kennis met de rijke culturele traditie die rond het kerstfeest ontstaan is. De binnenkant van het geloof slaat zich neer in de buitenkant en zo ook in kunstwerken.

De kerststal van Sint Willebrord

Een van de bekendste kerstallen in West-Brabant staat in St. Willebrord. Harrie Roelands werkt met een groep van twaalf tot vijftien man vol enthousiasme aan deze klus. Wekelijks komt de groep samen in de sacristie van de parochiekerk. "We bouwen niet alleen aan de kerststal," vertelt Harrie. "Door het jaar heen houden we de kerk, de Lourdesgrot en het kerkhof bij. In de laatste week van november beginnen we aan de kerststal. Dat is een enorm karwei." Roelands illustreert dit aan de hand van de kerk. "Je ziet hier vijf gewelven," wijst hij. "In het eerste gewelf is een oase met waterloop, waterdieren en een kameel. Vervolgens beelden we in het tweede gewelf de woestijn uit, waardoor de drie Koningen met hun kamelen trokken. In het middelste stellen we de stal op. In het vierde gewelf komen de herders naar de stal en dat loopt over naar het berglandschap in het vijfde gewelf." Bij de bouw van de stal is er een duidelijke rolverdeling. De mannen bouwen de stal en enkele vrouwen dragen zorg voor het schoonmaken en de versiering van de kerk met bloemen.

"Het is niet elk jaar dezelfde stal," vertelt Roelands, "elk jaar passen we weer wat aan." Hij weet niet hoe lang deze kerststal er staat. "Waarschijnlijk ongeveer 25 jaar. Het was een idee van de inmiddels overleden kapelaan De Bok." Deze welhaast legendarische priester stond aan de wieg van veel initiatieven in het Willebrordse en zo ook aan die van de kerststal.

"Als ergens als gevolg van kerksluiting een kerstgroep vrij kwam, ging hij erachter aan," weet Roelands. "Zo hebben we beelden van vijf kerstgroepen gekregen en daar hebben we één groep van gemaakt." Na de nachtmis is de kerststal voor de eerste maal te bezichtigen. "Hij is te zien tot en met Driekoningen. In die tijd is de kerk elke dag geopend. Constant zijn vrijwilligers aanwezig. Jaarlijks komen er toch wel een paar duizend mensen." Roelands is dan ook wel in de kerk te vinden. "Het valt mij op dat jonge ouders hun kinderen toch wel wat over Jezus weten te vertellen. Je merkt dat het geloof niet helemaal weggezakt is." St. Willebrord kent een eigen traditie. In de middag van Eerste Kerstdag laten parochianen graag hun kind dopen. De pas gedoopte baby mag na de doopviering even in de kerststal liggen. "Daar zit natuurlijk wel een element van show bij," erkent Roelands, "maar het is een mooi gebruik."

Het Jongenskoor in Goes

Ook de Zeeuwse plaats Goes heeft zijn traditie. Op Tweede Kerstdag vindt in de H. Maria Magdalenakerk het kerstconcert van het Zeeuws Jongenskoor, voorheen de Zeeuwse Koorschool, plaats. Evert Wagter, de dirigent van dit koor tekent voor deze organisatie. "Ik dirigeer dit koor sinds 2007. Toen ik kwam heb ik een nieuw concept voor het concert uitgedacht. We kiezen steeds een thema." Wagter laat een overzicht zien. "In het eerste jaar droeg het concert een interreligieus karakter. We wilden laten zien dat de drie monotheïstische godsdiensten met elkaar te maken hebben. In de Koran komt het verhaal van de aankondiging aan Maria voor. Deze verzen zijn toen in de originele taal gereciteerd evenals verzen uit de Pentateuch. Later zijn er kerstconcerten geweest in Engelse en Franse stijl. We kozen een centraal thema." Evert Wagter geeft als voorbeeld het kerstconcert van 2010 dat in het teken stond van de Santons (kerstbeeldjes) uit de Provence.

"Vanaf dat jaar werken we samen met het Ostrea Lyceum in Goes," vertelt Wagter. Leerlingen uit de eindexamenklassen declameren Engelse, Duitse of Franse teksten. Leerlingen en leraren werken graag mee."

Dit jaar sluit het kerstconcert aan bij de thematiek van het Jaar van het Geloof. Wagter legt uit dat die lijn via een catechismus loopt. "We zingen 'The twelve days of Christmas'. In de zeventiende en achttiende eeuw was de uitoefening van het katholieke geloof zowel in Engeland als de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden verboden. In de Republiek had je schuilkerken en in Engeland schuilliederen. Om het geloof te onderrichten maakten ze gebruik van een soort ondergrondse catechismus. In een 'stapellied' worden in codetaal de voornaamste waarheden van het geloof doorgegeven. Het eerste couplet is getiteld: Eén patrijs in een perenboom. Dit couplet gaat over Jezus Christus. Bij het tweede couplet wordt dit herhaald. Vervolgens gaat het over twee tortelduiven die het Oude en het Nieuwe Testament symboliseren. Zo gaat het lied verder en komen de voornaamste waarheden van het geloof aan de orde."

"We evangeliseren niet," zegt Evert. "Onze concerten hebben wel een geestelijke inslag. In Duitsland kent men de 'geistliche Konzerte'. In deze traditie willen we staan. De concerten trekken veel bezoekers. Ze beginnen om 15.30 uur. Voor veel mensen heeft Tweede Kerstdag een aparte betekenis. De Kerstnacht en Eerste kerstdag zijn voorbij en tijdens het kerstconcert blikken we mijmerend terug op het feest dat achter ons ligt."

Hans de Jong

Kerststal parochie H. Willibrordus te St. Willebrord.
(Foto: W. Hollemans)

RIJKE TRADITIES GETUIGEN VAN HET KERSTFEEST

ONS LEVEN BINNENGEKOMEN EN ONS LEVEN GEDEELD

Kinderen van God zijn geroepen om te groeien in geloof.
Vormelingen op de diocesane vormelingsdag Lopend Vuurtje 2012.
(Foto: J. Wouters)

Basisprincipe van de sociale leer van de Kerk is de menselijke waardigheid. Die is gegeven met het mens zijn en is onvervreemdbaar. “We zijn allemaal door God geschapen, schepselen van God.” Fred van Iersel, diocesaan functionaris voor de sociale leer van de Kerk, voegt er nog een tweede element aan toe: “Stap twee is dat je kind van God wordt door het doopsel.”

Mensen zijn geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Daarop is de menselijke waardigheid gebaseerd. De menselijke roeping, vervolgens, is te delen in Gods leven en zo echt kind van God te worden. “Door de doop in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest wordt in ons, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, het beeld van Christus naar voren gehaald. We leren God daardoor kennen als scheppende God en verlossende God.”

“Een verlossende God wil zeggen dat God ons niet alleen laat in het menselijk lijden. Een van de ergste dingen van het lijden is dat het hele diepe eenzaamheid veroorzaakt. Maar God is toch bij je, en dat is verlossend. Je mag gelovig weten dat God en je naaste bij je zijn. Christus wordt juist in de kersttijd als ‘Emanuel’ aangeduid: God die bij ons is, Degene die God dichtbij ons heeft gebracht. De Schepper is in ons leven binnengekomen en heeft ons leven gedeeld.”

Dat is niet beperkt tot het Christuskind dat in de kribbe ligt, haast Fred van Iersel erbij te vertellen. “De menswording gaat over het hele leven van Christus, van geboorte tot kruisiging en verrijzenis. Ons doopsel is het begin van een heel proces, waarin we in de navolging van Christus meer op Hem gaan lijken. Dat valt niet mee. In Matteüs 5,48 lezen we de aansporing van Christus: Wees volmaakt zoals uw Vader in de hemel volmaakt is. Beantwoord aan het beeld van Christus in jezelf. Volg Hem na, ga op hem lijken. Dat is de weg van heiliging die de christen moet gaan.

Het is een mooie weg, maar ook een lastige weg. Het falen in de navolging en de gebrekkige manier waarop we Christus kunnen navolgen verdiept het geloof in de barmhartige God. Je betoont barmhartigheid en hebt die zelf ook nodig.”

Dat Christus ons leven heeft gedeeld, betekent dat we ook elkaars leven delen. “De navolging van Christus betekent daar willen zijn waar Christus aanwezig wil zijn, in de gebrekkige arme. Denk aan Matteüs 25,31-46, de werken van barmhartigheid. Christus is daar al, de navolging vraagt dat we daar naartoe gaan waar Hij al is. We moeten het lijden van mensen op ons nemen, zoals Hij dat deed. Navolging brengt lijden met zich mee, je gaat delen in het leed van anderen dat je op je neemt. Dat is iets authentiek christelijks. Niet alleen God laat mensen niet alleen in het lijden, wij zijn geroepen op God te lijken in het op ons nemen van het lijden.”

“Of je het lijden van een ander op je kunt nemen? Ja, dat hoort bij de christelijke geloofsovertuiging. Het is voor ons tegenwoordig lastig voorstelbaar, omdat we redeneren vanuit onszelf als individuen. Maar vrijheid en verantwoordelijkheid voor de ander horen bij elkaar. Je kunt niet vrij zijn als je niet verantwoordelijk wil zijn. Dat vind je cryptisch? Om het te begrijpen moet je denken vanuit de gemeenschap. Een mens zweeft niet als een atoom door de ruimte, we staan altijd in relatie tot anderen en daarmee in een verantwoordelijkheid ten opzichte van anderen. Hoe je het ook wendt of keert, je bent een persoon die van de eerste tot de laatste snik met de ander verbonden is.”

“Je ziet dat terug in alle activiteiten van de Kerk die volgen uit de sociale leer. Je ziet voortdurend dat mensen verantwoordelijkheid voor anderen op zich nemen. Ouder voor hun kinderen, kinderen voor hun ouders, leraren voor leerlingen, verzorgenden voor de mensen die aan hen zijn toevertrouwd.

Het zit in zo onze genen dat we het ons misschien niet bewust zijn, maar dat is heel specifiek voor de katholieke sociale leer. Heel veel mensen nemen verantwoordelijkheid voor een ander op zich. Ze benoemen dat niet als navolging. Dat is jammer. Het is belangrijk uit te spreken dat we met elkaar proberen Christus na te volgen.”

“Als je mensen tegemoet komt in hun kwetsbaarheid, dan neem je ze in het diepst van hun waardigheid serieus. Alle zorg is een vorm van plaatsbekledend verantwoordelijkheid nemen voor een ander. Onze samenleving wil mensen autonoom maken, maar in feite is iedereen voortdurend afhankelijk van anderen. We praten elkaar aan dat wederzijdse afhankelijkheid niet bij het mens zijn hoort, maar zorg voor elkaar en voor de waardigheid van de ander hoort in alle omstandigheden juist wel bij het mens zijn.”

“Je bent niet pas waardig als je autonoom en onafhankelijk bent. Dat idee is zo in strijd met het christelijk mensbeeld. Christus heeft zich afhankelijk gemaakt door mens te worden. ‘Ik had dorst en je hebt Me te drinken gegeven.’ Hij doet een beroep op onze inzet. Hij identificeert zich met zwakken en vraagt: eerbiedig Mijn kwetsbaarheid. Ik denk dat Kerstmis juist het feest van de kwetsbaarheid moet zijn, dat kwetsbaarheid mag bestaan en moet worden geëerbiedigd.”

“Samenvattend is de kern van de sociale leer: het Scheppingsgeloof, het geloof in de menswording van God, het geloof in de heiliging door de navolging van Christus. Daarom zouden christenen vanuit hun geloof juist een tandje hoger moeten dan de rest van de samenleving waar het gaat om inzet voor de menselijke waardigheid.”

Daphne van Rosendaal

MOGE NIEMAND DE HOOP OP DE
MACHT VAN

GODS LIEFDE
OPGEVEN

“Jezus is geboren om de banden tussen de mensen en de volkeren te versterken, om allen broers en zussen te maken. Hij is gekomen ‘om de scheidingsmuur van vijandschap af te breken’ (Ef. 2,14) en om de mensheid tot één familie te verenigen.

Men moet vrede stichten in een wereld waarin volkeren en naties door veel en verschillende moeilijkheden beproefd zijn en op een ‘geglocaliseerde’ mensheid hopen. Ze doen dat niet alleen uit economische belangen; ze blijven zich inzetten voor een rechtvaardigere en solidairdere samenleving.

Stromen wij zoals de herders van Bethlehem toe. Blijf biddend aan de kerststal staan en kijk naar de nieuwgeboren Verlosser! In Hem kunnen we de trekken herkennen van elk klein menselijk wezen dat ter wereld komt, tot welk ras en natie het ook mag behoren.

Christus, geef het geschenk van vrede aan allen die door oude en nieuwe conflicten geteisterd worden.
Moge niemand de hoop op de macht van Gods liefde opgeven!”

Kerststal parochie OLV ten Hemelopneming te Prinsenbeek. (Foto: W. Hollemans)

Paus Johannes Paulus II (uit: toespraak Urbi et orbi, 25 december 2001)

BOEKEN VAN PAUS BENEDICTUS XVI OVER DE HISTORISCHE JEZUS

Het tweede deel van de trilogie van de paus over de historische Jezus gaat over de dood en verrijzenis van Christus. Als de geboorte van Jezus wordt gevierd met Kerstmis, is dat met Pasen in het vooruitzicht. Statie uit de OLV van Lourdes kerk in Bergen op Zoom. (Foto: J. Wouters)

Kort nadat hij paus was geworden (2005) verscheen het boek van Joseph Ratzinger/Benedictus XVI 'Jezus van Nazareth: deel I Van de doop in de Jordaan tot de Gedaanteverandering' (2006). Hij kondigde daar een vervolgdeel in aan, dat verscheen in 2010. Dit gaat over de dood en verrijzenis van Christus 'Jezus van Nazareth: deel II Van de intocht in Jeruzalem tot de Opstanding'. Nu, rond Kerstmis 2012, verschijnt deel III met hoofdstukken over de kindheidsverhalen.

Hij is innerlijk lang onderweg geweest naar het boek, zegt hij in het voorwoord van deel I. Het boek is "een uitdrukking van mijn persoonlijk zoeken 'naar het gelaat van de Heer' (zie Ps 27,8)." Hij presenteert de boeken onder zijn eigen naam Joseph Ratzinger, en in tweede instantie als Benedictus XVI. Het is daarmee "op generlei wijze een document van het leerzeg", maar zoals gezegd een uitdrukking van zijn persoonlijk zoeken.

'Lezen met het hart'

Kritiek op de boeken is dus mogelijk. De paus vraagt de lezeressen en lezers alleen om het voorschot aan sympathie dat altijd nodig is om iets te kunnen verstaan en begrijpen (deel I, p. 19). Dat is, in het licht van de inhoud van het boek zelf, een interessante opmerking. Om een tekst te kunnen verstaan is het niet voldoende deze strikt rationeel te bestuderen. Je zou kunnen zeggen dat je teksten moet willen 'lezen met het hart', open voor de boodschap die erin vervat is.

Gelovig op weg gaan

"De Heer heeft de mens een hart gegeven om te denken," zegt de Bijbel (Jezus Sirach 17,6). In zijn preek voor Kerstmis 2006 (24 december) thematiseert de paus het belang van het hart bij het gelovig op weg gaan.

De engel zegt tegen de herders: "Vandaag is jullie een Redder geboren, Christus de Heer." De herders zullen Hem vinden in een kribbe (Lucas 2,11f). Het teken van God is het kind, in zijn hulpeloosheid en armoede, zegt de paus. Alleen met hun hart zullen de herders kunnen zien, dat in dit kind de belofte van de profeet Jesaja bewaarheid wordt (Jesaja 9,5).

Ook ons is geen ander teken gegeven. Ook wij worden door de engel uitgenodigd om met ons hart op weg te gaan en het Kind te zien, dat in de kribbe ligt, aldus de paus. In die kerspreek uit 2006 gaat de paus heel concreet in op onze zorg voor kinderen. Hij spreekt over de waardigheid van kinderen, en de ellende die hen kan overkomen. Kinderen die lijden en die worden misbruikt, geboren en ongeboren kinderen, kinderen die als soldaat worden ingezet, kinderen die moeten bedelen, kinderen die gebrek lijden, honger hebben, kinderen die geen liefde ervaren.

Historische gebeurtenissen

De Heer liefhebben met hart en ziel én verstand (Matteüs 22,37-39). Vanuit dit perspectief wil de paus het leven van Christus beschrijven. Historisch-kritisch onderzoek naar de figuur van Jezus is en blijft daarbij van belang.

"Het is immers wezenlijk eigen aan het bijbelse geloof dat het betrekking heeft op werkelijke historische gebeurtenissen. Het geloof vertelt geen verhalen die symbool staan voor bovenhistorische gebeurtenissen, maar wortelt in gebeurtenissen die zich hier op deze aarde hebben voorgedaan" (deel I, p. 12). Maar deze methode moet worden aangevuld, aldus de paus, door een leeswijze die geworteld is in het geloof van de Kerk.

We mogen verwachten dat het derde deel in deze geest geschreven zal zijn, als een boek dat op wetenschappelijke basis en goed geïnformeerd een gelovige duiding geeft van historische gebeurtenissen.

Bewijs?

Zoals de herders met hun hart op weg gingen, mogen ook wij met ons hart op weg gaan. We zouden misschien liever alles precies en met zekerheid willen weten. Het verlangen naar zekerheid is een constante in het evangelie, zegt de paus (deel I, p. 208) en hij verwijst naar de parabel van de rijke man en de arme Lazarus (Lucas 16,19-31). Paus Benedictus: "De rijke man roept vanuit de Hades omhoog naar Abraham en zegt wat veel mensen, toen en nu, tegen God zeggen, of zouden willen zeggen: Als U wilt dat we in U geloven en gaan leven naar wat in de Bijbel over U geopenbaard wordt, dan moet U duidelijker worden. Stuur ons iemand uit het hiernamaals, die ons kan vertellen dat het echt zo is.

Een teken vragen, meer bewijs eisen voor de Openbaring: het is een constante in het Evangelie.

Het antwoord van Abraham is duidelijk, en dat van Jezus ook, wie niet gelooft in het woord van de Schrift, die zal ook geen geloof hechten aan iemand die uit het hiernamaals hierheen komt. Van de allerbelangrijkste waarheden kan niet de empirische evidentie worden gevraagd die voorbehouden is aan materiële kwesties (deel I, p. 208).

Daphne van Rosendaal

ADVENTSCOLLEGE OVER MARIA

St. Jan de Doper kerk te Hoeven.
(Foto: R. Mangold)

Van 9 tot 11 november organiseerde de afdeling jongerenpastoraat van het bisdom het jaarlijkse Adventscollege voor jongeren (16-30 jaar) in de Paulusabdij in Oosterhout. Het Adventscollege stond in het teken van Maria. De bijbelse bronnen kwamen ter sprake, de traditie en uiteraard ook de volksvroomheid die een belangrijke plaats inruimt voor Maria. Het Adventscollege werd georganiseerd door Nancy van der Zande, medewerker jongerenpastoraat, en diaken Egbert Bornhijm, stafmedewerker vicariaat Middelburg.

Tijdens het Tweede Vaticaans Concilie wilde een aantal concilievaarders eigenlijk een apart document aan Maria wijden, maar Vaticanum II koos ervoor haar rol te behandelen in de constitutie *Lumen gentium*, de constitutie over Christus en de Kerk. Daarmee benadrukt het Concilie het belang van de plaats van Maria in de Kerk.

'Mij geschiede naar uw woord'

De evangelist Lucas vertelt dat Maria haar persoonlijk leven geheel in handen van God durfde te leggen. Toen de engel Gabriël haar vroeg om de moeder van de Heer te worden, antwoordde Maria: 'Mij geschiede naar uw woord' (Lc. 1,38). Haar antwoord was in 2009 het thema van de bisdombedevaart naar Lourdes (20-28 mei 2009). En natuurlijk kwam Lourdes ter sprake tijdens het Adventscollege. Priesterstudent Jochem van Velthoven reisde afgelopen jaar naar Lourdes en deed ervaring op als begeleider. Hij getuigde van de grote indruk die dit op hem maakte. Bisschop Liesen verzorgde een inleiding over Maria en de eucharistie, en een inleiding over Maria in de Bijbel.

De Bijbel beschrijft hoe Maria erbij is als Jezus sterft, ze gaat tot het droevige einde toe met haar zoon Jezus mee. Terwijl de meeste apostelen gevlucht waren, stond Maria samen met de apostel Johannes onder het kruis (Joh. 19,25-27). En in de Handelingen van de Apostelen staat over de jonge Kerk: "Zij allen bleven eensgezind volharden in het gebed samen met de vrouwen, met Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broeders" (Hand. 1,14).

Maria in de geschiedenis

Op zaterdagochtend onderhield Steven de Koning de jongeren tweemaal anderhalf uur. Steven de Koning is pastor in de regio Alphen-Chaam-Ulicoten, vicekanselier van het bisdom, en heeft een grote toewijding tot Maria. Hij sprak over de plaats van Maria in de Kerk. "Van belang is de geschiedenis van Maria door de eeuwen heen te kennen, omdat die geschiedenis mee bij heeft gedragen aan de twee leerstellingen over de positie van Maria. Dat is de leerstelling uit 1854 van Maria als onbevlekt ontvangen maagd, dat wil zeggen dat zij zonder zonde is geboren. En het dogma, de gelovig aanvaarde waarheid, van Maria Tenhemelopneming. Dat wil zeggen dat Maria met lichaam en ziel ten hemel is opgenomen."

De rozenkrans

"We zien dat na het Tweede Vaticaans Concilie weer meer centraal is komen te staan dat Maria naar Christus verwijst. Zij leidt ons naar Christus. Er zijn verschillende documenten te noemen, maar één document in het bijzonder. Dat is een brief van paus Johannes Paulus II uit 2001 'Rosarium Virginis Mariae'. De paus schrijft in die brief over het rozenkransgebed. De rozenkrans geeft een samenvatting van het evangelie, omdat per tientje de geheimen van het evangelie aan de orde worden gesteld. Er zijn blijde geheimen, droevige geheimen, geheimen van het licht, en glorievolle geheimen."

Nancy van der Zande: "Rond de inleidingen gingen we ook praktisch aan de slag, zoals in een werkwinkel rond de rozenkrans. Hoe ziet die eruit? We maakten onze eigen rozenkrans en hebben de rozenkrans daarna samen gebeden. Onze opa's en oma's en ooms en tantes zijn er misschien mee opgevoed, maar jongeren niet meer. Daarom geven we dat stukje traditie door."

Bedevaarten

Bedevaarten naar Maria-oorden vormen een levende traditie. In de 19e eeuw zijn er een heel aantal erkende Maria-verschijningen geweest.

Tijdens het Adventscollege passeerden verschillende Maria bedevaartsoorden de revue: Lourdes (1858), La Salette (1846), en in de 20e eeuw Fatima (1917), en dichterbij huis in België Beauraing (1932) en Banneux (1933).

In het bisdom van Breda is Maria Tenhemelopneming patrones van het bisdom, met als feestdag: 15 augustus. Er zijn ook verschillende parochies met een Lourdesgrot, onder meer in Sint Willebrord en Heinkenszand, en in de Onze Lieve Vrouw van Lourdeskerk in Bergen op Zoom. En net over de grens in Meersel-Dreef en in Oostakker over de grens bij Hulst. Bijzonder is ook de Maria Ommegang in Bergen op Zoom.

Een band met Maria

Steven de Koning: "Bidden met Maria is mij met de papepel ingegoten. Je realiseert je als kind dat bidden een rustmoment is in de dag en een betekenis heeft die groter is dan je je op dat moment bewust bent. Dat gaat over van generatie op generatie, als een dragende grond."

"Ik weet nog dat in 1958 werd herdacht dat 100 jaar daarvoor de verschijningen in Lourdes plaatsvonden. Ik was 5 jaar oud en mijn jongste tantes gingen met een groep uit Zeeuws-Vlaanderen in een oude bus naar Lourdes en kampeerden daar. In mijn herinnering zit: daar wil ik ook een keer naar toe! Dat werd in 1965 met mijn vader en tweelingbroer. We gingen naar Lourdes om te danken voor een genezing. Mijn vader sprak toen ook met ons over de geestelijke band in het huwelijk. Mijn ouders gingen in 1952 namelijk op huwelijksreis naar Lourdes. In 2010 ben ik er weer geweest, na mijn priesterwijding, en heb ik Maria in het verlengde van wat mijn vader vertelde over het huwelijk, bedankt voor mijn priesterschap."

Daphne van Roosendaal

Kerstraam in Bergen op Zoom uit de Heilige Maagdkerk, sinds 1990 Theater De Maagd.
(Foto: J. Wouters)

Midden in de binnenstad van Bergen op Zoom ligt tegenover het Markiezenhof een intiem pleintje, het Beursplein. Daar wordt een week voor Kerstmis een kerststal opgebouwd: een open Vlaamse schuur, naar een voorbeeld uit de zestiende eeuw. Er staat en moderne kerstgroep in van lange figuren, zoals kunstenaar Corrie Hagenaars ze meer maakt. Een boeiende stal waarbij geregeld koren komen zingen. Het Facilitair Bedrijf van de gemeente draagt zorg voor opbouw en opslag. Betaalt de Middenstand mee? Of draagt een onbekende sponsor de kosten? In ieder geval niet de parochie. Die heeft eigen kerststallen die jaarlijks door de klusgroepen van de verschillende kerken fantasierijk worden opgebouwd en ingericht.

Het kerstfeest

Want Kerstmis is van iedereen. Als Sinterklaas vertrokken is klinken de kerstliederen al in de winkels en begint de post aan de jaarlijkse krachttoer om de kerstwensen netjes en op tijd te bezorgen. En dan worden in kantoren en bedrijven aan het personeel kerstpakketten uitgedeeld, die ook in de tijden van economische crisis niet mogen tegenvallen.

Kerstmis is een groot sociaal-economisch gebeuren, een cultureel-sociaal 'event' waar niemand omheen kan. En niemand organiseert of coördineert. Kerstmis staat gewoon op de kalender en maakt deel uit van het vakantierooster. Gemeente en middenstand zorgen voor kerstversiering in de binnenstad en bij de winkelcentra, de televisie zorgt voor feestprogramming, de horeca zorgt voor fraaie kerstarrangementen en de toeristenindustrie heeft aanbiedingen te over voor Kerst in de bergen en de wintersport.

En wat doen wij, in de parochies? Niet het Kerstfeest claimen. Want al het fraais dat het kerstfeest biedt, komt niet voort uit de vreugde omdat Jezus geboren is. Het is maar de vraag of de Menswording van de Zoon Gods wel de kern is van de gigantische kerstdeken die eind december de hele samenleving weer bedekt.

Een keerpunt

In ons kerstfeest zijn twee gegevens haast onontwaarbaar verstrengeld geraakt. Het ene is de oude Germaanse traditie van het Midwinterfeest. En het andere is ons geloofsfeest. Ik heb de neiging dat bij alle kerstvieringen ieder jaar weer uit te leggen. Al maanden worden de dagen korter, komt de zon later op en gaat eerder onder. Het wordt duisterder op aarde. Maar dan, midden in de winter, is er een keerpunt en beginnen de dagen te lengen. Rond dit draaipunt is het feest, voor iedereen. De families komen weer bijeen voor enige dagen winterrust en voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Met vuurwerk verdrijven we alle kwade geesten. Aan dit feest, feest van de onoverwinnelijke zon, heeft de Kerk al eeuwen geleden een eigen duiding gegeven. Die zon die weer terugkeert is Christus. Wij viëren in vreugde zijn geboorte op aarde. Of met de woorden van het kerstevangelie van Johannes, te lezen op Eerste Kerstdag: "Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond."

Evangelisatie

Dat is een boodschap voor wie daarvan horen wil. Bijna iedereen in onze cultuur weet ervan en accepteert dat de geboorte van Christus een draaipunt is in onze tijdsrekening. Maar voor velen is dat slechts een weetje en niet een boodschap die het eigen leven kleurt en richting geeft. Daarom nodigt het kerstfeest ons uit tot evangelisatie. Iedere predikant die ziet hoe de kerk met Kerstmis weer is volgelopen moet niet jammeren om het slechte kerkbezoek op andere zon- en feestdagen, maar moet proberen de eigen kern van het feest open te leggen. En zal dus tijdens de eucharistieviering spreken over het geloofswonder van de incarnatie.

Maar dat is niet het enige moment om in de kerstdagen die eigen kern ter sprake te brengen. Wij kennen in Bergen op Zoom sinds acht jaar de traditie van 'Lessons and Carols'. Het gemengd koor HMR organiseert jaarlijks op de zaterdag voor de derde of vierde Adventszondag een bijzondere vespersdienst, naar de anglicaanse traditie.

Een afwisseling van (Engelse) kerstliederen en bijbelteksten. Een bijzondere trap, want iedere lezer staat een trapje hoger op de kerkelijke ladder en met iedere schrifttekst komen we dichterbij de volle boodschap van Johannes 1. Laagdrempelige liturgie, waarin niets wordt uitgelegd, maar waarin in tekst en lied de kernboodschap van Kerstmis wordt gepresenteerd.

Vieringen en catechese

Dat doen we natuurlijk ook op andere momenten waarop we een kerstviering mogen verzorgen. De kerstvieringen met de senioren bijvoorbeeld: telkens een ander programma met een sterk catechetische inslag. Bijvoorbeeld het inrichten van de kerststal met een praatje over ieder beeld, een kerstweg van Nazareth naar Bethlehem (naar model van de kruisweg), het aankleden van de stamboom van Jezus met aandacht voor een aantal voorvaders en -moeders. En catechese naar de kinderen natuurlijk: klassen uitnodigen bij de kerststal, ruimte bieden aan de kerstvieringen van de scholen, 'kinderje wiegen' in de kerstdagen.

Iedereen doet mee

"U hebt het zeker druk," hoor ik jaarlijks met Kerstmis mensen tot me zeggen. Dan heb ik de neiging dat nogal te relativiseren en te zeggen dat de parochievrijwilligers rond de kerstvieringen meer in touw zijn dan de pastorale beroepskrachten. En dat het kerstfeest van iedereen is. Nog twee mooie voorbeelden tenslotte over kerstinitiatieven die niet van de parochie uitgaan: het Concertkoor organiseert in de Advent een 'Meezing Messiah': iedereen kan meezingen in het meesterwerk van Händel waarin het Verlossingsmysterie overweldigend wordt bezongen. En in de kerstnacht organiseert een vaste werkgroep, los van de parochie, jaarlijks een 'herders-tocht' in de bossen van Lievensberg. Duizenden lopen in het donker mee naar een stal diep in het bos, op het moment dat de kerken vol zitten...

Rud Smit
Pastoor van de Lievevrouweparochie
Bergen op Zoom

'KERSTMIS IS VAN IEDEREEN'

CHRISTUS WEERLOOS BROOS IN GRECCIO

Voor Franciscus is het Kerstfeest het belangrijkste feest, omdat met de menswording van God de verlossing begint. Daarom vindt hij dat met Kerst de rijken de armen een overvloedige maaltijd moeten voorzetten. Bovendien moet men de ossen en de ezels meer voer geven dan normaal. "Zo gauw als ik de keizer te spreken krijg," heeft hij ooit gezegd, "zal ik hem vragen een algemene bepaling uit te vaardigen dat iedereen die ertoe in staat is, koren en graan op straat moet uitstrooien, zodat op zo'n feestelijke dag ook de vogeltjes ruim genoeg krijgen, vooral onze zusters de leeuweriken." Franciscus viert het kerstfeest met heel de schepping.

Voor Franciscus heeft God zich helemaal uitgesproken in en door de mens Jezus. Zo heeft Hij zich vereenzelvigd met onze menselijkheid en broosheid, met onze armoede en ons lijden. Franciscus ziet de deemoed van God niet alleen in zijn menswording, maar ook in zijn armelijk leven, zijn kruisdood en zijn gaven van brood en wijn in de eucharistie. Op deze wijze komt God naar ons mensen.

Met eigen ogen zien

Om deze gestalte van God goed op zijn netvlies te krijgen, organiseert Franciscus een paar jaar voor zijn dood in Greccio (Italië) een kerstviering, waarbij een lege kribbe, de voorloper van onze huidige kerststal, een centrale rol speelt. "Ik wil," zegt hij, "zo goed mogelijk met eigen ogen de pijnlijke en behoeftige omstandigheden zien waaronder het Kind te lijden had, hoe het daar in een kribbe op stro lag tussen een os en een ezel." Van heinde en ver komen de mensen eropaf. Met fakkels en kaarsen trekken ze door het bos naar de plek waar een kribbe staat. Zijn biograaf zegt erover: "Hier eerde men de eenvoud, hier zong men de lof van de armoede en prees men de deemoed. Greccio was een nieuw Bethlehem geworden."

Iedereen is verrukt en opgetogen. Franciscus staat voor de kribbe. Boven de kribbe viert men de plechtige heilige mis, in het open veld, met dieren eromheen. Op deze dag hebben zelfs de dieren deel aan de goddelijke verlossing. Tijdens de viering leest Franciscus, als diaken, het evangelie en houdt hij de kerstpreek. Zijn biograaf schrijft dat als Franciscus de naam van Jezus wilde noemen, hij af en toe 'Kind van Bethlehem' zei, waarbij het woord 'Bethlehem' dan klonk als het blaten van een schaap.

Vrede en verzoening

Franciscus, als een blatend schaap tijdens de kerstpreek. Op het eerste gezicht lijkt het een vreemde anekdote, maar dat valt wel mee. Franciscus is een man van vrede en verzoening. Die vrede en verzoening zijn voor hem zo belangrijk, dat hij bijna nooit kritiek uit tegenover datgene waar hij het niet mee eens is. In plaats van kritiek te spuien, vindt Franciscus, kan men daar beter het goede tegenover stellen. Het is de tijd van de kruistochten. Het Heilig Land en Jeruzalem moeten op de Islam worden terugveroverd. Voor velen is God de god van macht en bezit, die oorlog en geweld rechtvaardigt. Voor Franciscus echter is God de God van nederige dienstbaarheid die ons uitnodigt om gewoon onder de mensen te gaan leven om daar zijn aanwezigheid te ontdekken. Hij protesteert niet tegen de politiek van de kruistochten, maar hij plaatst er iets nieuws tegenover: een kerstviering in Greccio. Is tijdens de kruistochten-propaganda als het ware 'Jeruzalem' op ieders lip, na Franciscus' optreden spreekt iedereen over 'Bethlehem'. En men ontdekt dat Bethlehem niet ver weg ligt in een te bevrijden Heilig Land, maar dichtbij, in Greccio. Niet langer hoeft het om de bevrijding van Jeruzalem te gaan. Het gaat om het ontdekken van het kerstkind in het eigen bestaan. Een kind dat weerloos en broos aanwezig is te midden van het vele geweld.

(Foto: R. mangold)

Zonder iets over kruistochten te zeggen, geeft Franciscus een alternatief. Zo probeert hij zonder strijd de vrede te brengen. Er is immers maar een weg tot vrede en dat is de vrede zelf. Tot op de dag van vandaag ontwricht het kerstverhaal allerlei machtspretenties, zoals ook onderstaand gedicht laat zien.

Peter Vermaat, ofs

WEERLOOS BROOS

de keizer dwong het volk met driest geweld
een ieder moest zich laten registreren
tot in het kleinste dorp klonk het decreet
van schrapen en een bonus arrangeren

de crisis stak en vrat de arme aan
zoals de boktor graaft en vreet het hout
het volk op drift, er is geen plaats voor hen
een lap, een kribbe slechts tot lijfsbehoud

maar zie, het duister zingt,
er klinkt nieuw licht
onthemden horen tussen vrees en hoop
een lied door serafijnen aangezegd

een weerloos broos gelaat,
een kind ontwricht
de zucht naar roem en roes,
naar grip en groot
zijn ogen smeken 'kijk en doe mij recht'

Peter Vermaat

Peter Vermaat is dichter-verteller. Hij is hoofdredacteur van Franciscaans Leven en heeft een theatervoorstelling gemaakt over het leven van Franciscus. Het bovenstaande gedicht komt uit zijn onlangs verschenen bundel 'Meeuwen krijsen langs het water'. Voor zijn voorstellingen, zie www.petervermaat.nl.

CATECHESE IN DEZE TIJD

Rond Kerstmis en speciaal in het Jaar van het Geloof start het bisdom van Breda met nieuwe initiatieven rond catechese. Het Jaar van het Geloof herdenkt vijftig jaar Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) en twintig jaar Catechismus van de Katholieke Kerk (1992).

Het Concilie beoogde een herbronning van het geloof en een adequaat antwoord geven op de vragen en noden van de gelovigen. Elke tijd opnieuw moet de Kerk zich daarmee uitzetten en nu, 50 jaar na het Tweede Vaticaans Concilie, beseffen we meer dan ooit dat de belangrijkste opdracht van de Kerk is ervoor te zorgen dat de boodschap van Christus verder wordt verteld. Het is Jezus zelf die aan zijn leerlingen de opdracht geeft om de wereld in te trekken en zijn evangelie aan alle schepselen te verkondigen: "Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest" (Matteüs 28,19). Het belang van deze opdracht is de laatste jaren steeds duidelijker geworden.

De beleving van het christendom die steunt op sociale cohesie is in onze gewesten sterk afgenomen. In deze situatie kan men niet gelovig blijven zonder een sterke persoonlijke overtuiging. Daarvoor is het nodig dat de inhoud van het geloof wordt doorgegeven en dat mensen worden uitgenodigd om over hun geloof na te denken en ervan te getuigen. Met dat doel wordt sinds drie jaar de kadercursus catechese aangeboden.

Paus Benedictus XVI roept iedereen op tot het doorgeven van Jezus' boodschap, tot evangelisatie. Die kan echter niet plaatsvinden zonder mannen en vrouwen die zich bewust zijn dat zij dragers zijn van Christus, waar zij zich ook bevinden. Het actief inrichten van het eigen geestelijk leven hoort daar ook bij.

Paus Benedictus XVI stelt dat veel mensen hun zoektocht naar antwoorden beginnen op het internet, maar dat ze daar overspoeld worden door antwoorden op vragen die ze niet gesteld hebben en door behoeften waarvan ze zich amper bewust waren.

Daarom is het belangrijk dat er sites zijn en plekken in de sociale media waar mensen tot authentiek nadenken komen, tot gebed en tot overweging van Gods openbaring. Dan kan het eeuwige Woord mensen krachtig raken.

De levens van mensen krijgen uitdrukking in de digitale wereld. Het is de omgeving waar mensen actief zijn en interactief zijn. Het bisdom van Breda zal daarom vanaf de Advent, het begin van het kerkelijk jaar, catechetische initiatieven nemen via internet.

Internet is zo alomtegenwoordig dat iedereen via zijn of haar mobiele telefoon, iPad en iPhone, tablet of PC met God, met Jezus en zijn boodschap, met de tradities van de Katholieke Kerk en het kerkelijk jaar in aanraking kan komen.

De catechese is bedoeld voor het primair en voortgezet onderwijs. Ook pastorale beroepskrachten kunnen er gebruik van maken. Zo worden zowel school als parochie bediend.

De aandacht gaat allereerst uit naar het kerkelijk jaar: de Advent en de voorbereiding op Kerstmis, de vasten en de opgang naar Pasen, en de kerkelijke feesten zoals Maria Tenhemelopneming, Pinksteren, Allerheiligen en Allerzielen.

Het meemaken van het kerkelijk jaar is immers een goede manier om verder in te groeien in het christelijk geloof en het kerkelijk leven. Volgend jaar krijgen in het najaar (schooljaar 2013-2014) de heiligen de aandacht.

Het startsein wordt gegeven door bisschop Liesen. Hij zal voorafgaand aan Kerstmis in een video op YouTube een korte catechese geven. Via de website van het bisdom wordt hiervan melding gemaakt, evenals van het vervolgaanbod dat wordt ontwikkeld.

Martina Meul
Bisschoppelijk gedelegeerde
voor het katholiek onderwijs
en medewerker voor catechese
van het bisdom van Breda

KERK IN DE STEIGERS DE LAMBERTUSKERK IN ETTEN

(Foto's: Bisdom Breda)

Het Marktplaatsplein van Etten heeft een voornaam karakter. Naast het raadhuis staat de voormalige hervormde kerk van Etten waar de vader van Vincent van Gogh gepreekt heeft. Oorspronkelijk gebouwd als driebeukige hallenkerk rest nu enkel het middenschip dat als raadszaal in gebruik is. Het gaat hier om de oudste kerk van Etten.

Aan de overkant rijst de toren van de H. Lambertuskerk op. Het is de opvolger van een schuurkerk. Toen de katholieken in 1648 de kerk aan de markt moesten verlaten bouwden ze een schuurkerk, enigszins ten westen van de huidige Markt. Rond 1680 was deze gereed. Deze functioneerde tijdens de achttiende eeuw. Hij raakte echter in verval zodat rond 1790 een nieuwe kerk verrees.

Juist toen de nieuwe kerk klaar was veranderde de politieke situatie. De Fransen kwamen en de protestanten verloren hun bevoorrechte positie. Bij de Ettense katholieken gloorde de hoop hun oude kerk weer terug te krijgen. Rond 1820 werd duidelijk dat dit niet gebeurde.

Ook de nieuwe schuurkerk was inmiddels veel te klein en de achtereenvolgende pastoors maakten plannen een nieuwe kerk te bouwen. Ondertussen spaarden de Ettenaren voor hun kerk. In 1871 verplaatste bisschop Van Genk pastoor P. van Wees van Axel naar Etten. Deze Belg bouwde de nieuwe parochiekerk.

In de periode 1873-1877 werd er volop gewerkt aan de nieuwe kerk. Onder leiding van de Bergense architect P.J. van Genk verrees een gebouw naar plannen van de Gentse architect Bruggenaar. Deze was geïnspireerd door de vroege Franse gotiek. Ook het interieur werd verfraaid. Eind jaren vijftig werd de kerk grondig gerestaureerd. De neogotische uitmonstering (met uitzondering van de oorspronkelijk kruiswegstaties van Frans van Beers) verdween onder een kalklaag, zodat de kerk een sobere uitstraling kreeg.

De tand des tijds knaagt aan de kerk, zodat een nieuwe restauratie noodzakelijk was.

Met name de Vrienden van de Lambertuskerk hebben zich ingespannen om het herstel mogelijk te maken. De Ettense traditie van zelfredzaamheid bleef zo bestaan. In mei 2009 kreeg de parochie een subsidiebeschikking van de provincie Noord-Brabant. Met dit geld kon een begin gemaakt worden met het herstel van de kerk. Van november 2009 tot en met maart 2012 is er aan het gebouw gewerkt. De torenspits en de kerkdaken zijn voorzien van een nieuwe leibedekking en de goten van de kerk zijn vernieuwd. Verder zijn natuursteenwerken, metsel- en voegwerken uitgevoerd evenals nieuw schilderwerk. Bij het vernieuwen van de goten kwam veel onvoorzienerwerk naar voren. Er werd heel veel houtrot zichtbaar. Dit heeft het werk aanzienlijk gestagneerd. Uiteindelijk zijn grotendeels alle werkzaamheden uitgevoerd zoals gepland. De kerk staat er mooi bij, geschikt om als parochiekerk van Etten te blijven functioneren.

Hans de Jong

'IK ANTWOORD OP WAT U IN MIJN HART HEBT GELEGD' WWW.ROEPING.NU Mattheus 25, 14 - Mattheus 10, 8b

JOUW TALENTEN VAN GOD NIET VOOR JEZELF HOUDEN

priesterworden@bisdombreda.nl
076 5223444
Bisdom van Breda Opleidingsfonds Priesters en Diakens
Banknr. 1027.79.147

PRIESTER WORDEN.

Uw glas-in-lood, onze zorg !

- Glas-in-lood restauratie
- Nieuw glas-in-lood
- Glasapplique
- Gebrandschilderd glas-in-lood
- Glasfusing
- Glasmonumenten
- Atelier voor kunstenaars

GBB GlasBewerkingsbedrijfBrabant

Kapitein Hatterasstraat 10 5015 BB Tilburg
tel: 013-53 25 110 mail: info@gbb.nl web: www.gbb.nl

JAAR VAN HET GELOOF!

11 OKTOBER 2012
24 NOVEMBER 2013

*"Christus zendt ons
vandaag evenals toen
uit over de wegen van de wereld
om zijn evangelie te verkondigen
aan alle volken van de aarde."*

Paus Benedictus XVI (Porta fidei nr. 7; Mat. 28, 19)

www.jaarvanhetgeloof.nl

de Bonth van Hulsten bv

Bouw • Restauratie • Projectontwikkeling

**Lambertuskerk
Etten-Leur**

Postbus 115 - 5250 AC Vlijmen - Telefoon 073 - 5119022
E-mail bvh@volkerwessels.com - Website www.bonthvanhulsten.nl

Jobse
loodgieters leidekers koperlagers

JOBSE bv is een landelijk werkend bedrijf dat gespecialiseerd is in het werken van loden, koperen en zinken bekledingen en natuursteenleien bekledingen op o.a. monumentale gebouwen alsmede nieuwbouwprojecten

NIEUWBOUW ONDERHOUD RESTAURATIE

Elektraweg 17 | 4338 PK Middelburg telefoon 0118 612713
fax 0118 623683 | info@jobsebv.nl | www.jobsebv.nl

Van Lierop

Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht

50 jaar gespecialiseerd in

Houtinsectenbestrijding | Zuurstofarmeluchtmethode
Zwamsanering | Houtrestauratie | Vochtwerking | Kruipruimterenovatie
Heteluchtmethode en Houtstralen
Isochips bodemisolatie

Liempde
Boxtelseweg 76a | 0411 632 647
Vestigingen in
Alphen a.d. Rijn | Heerhugowaard | Echt | Assen | Mechelen (B)

ISO, VCA, KOMO gecertificeerd en lid NVPB

www.vanlierop.nl | info@vanlieropzuid.nl

JAAR VAN HET GELOOF!

11 OKTOBER 2012 - 24 NOVEMBER 2013

Hernieuwde bekering en herontdekking van
het geloof met het oog op het getuigenis
van christenen in de wereld!

*“Christus zendt ons vandaag evenals toen uit
over de wegen van de wereld
om zijn evangelie te verkondigen
aan alle volken van de aarde.”*

Paus Benedictus XVI (Porta fidei nr. 7; Mat. 28, 19)

www.jaarvanhetgeloof.nl

